

GUIDE

DE LA LECTURE
des Manuscrits Arabes

PAR

M. X. DUMONT

Interprète de l'Etat-Major Général.

ALGER.

BRACHET & BASTIDE

LIBRAIRES EDITEURS.

Place du Gouvernement.

1842.

E
S/199

*Imprimerie Lithographique et Autographique
de Brachet et Bastide.*

عربية

DE LA LECTURE
des Manuscrits Arabes

PAR

ALEX. DUMONT

Interprète de l'Etat-Major Général.

ALGER.

BRACHET & BASTIDE

LIBRAIRES-ÉDITEURS.

Place du Gouvernement.

1842.

Imprimé en vertu de l'autorisation de Monsieur
le Gouverneur Général de l'Algérie,
en date du 1er Aout 1841.

PRÉFACE .

Mr. Caussin de Perceval a dit : la plus grande difficulté en arabe, n'est de lire.

C'est pour aider à vaincre cette difficulté que nous avons conçu le plan de cet ouvrage, dont l'idée est simple et dont voici l'explication. Nous avons tenu vingt-cinq pièces autographes de différentes écritures courantes, nous avons mis en regard de chacune d'elles, leur texte écrit en caractères se rapprochant le plus de la typographie arabe, et destiné à faciliter la lecture des mots difficiles ou douteux.

L'intelligence de ces textes a été complétée par leur traduction en français.

Cet ouvrage n'a aucune prétention à la science, il n'a pour but que l'utilité que nous avons signalée ci-dessus. Dans le rapport scientifique et grammatical, nous renvoyons le lecteur à l'excellente *Chrestomathie* de Mr. Premier, professeur d'arabe littéral au Collège d'Alger.

الحمد لله وحده وكفى

N°1.

من عرضة الغبطان ٧٢ غا الترتيب بكلافة امور التي بالي
 جميع كبر ابي في السال عليكم والرحمة والبر كذا يقيه نعلمكم في
 ان شاء الله انه يرمي امور معادة المومنين اجنبى الى الكفر مع بلاه
 ميا امتاع الصبايحية الماعريه را ايمت لمتهم كلابل يكون هو
 احكام عليكم حورى ام جريرو انتع تعنى واجلعة من يابى من كلابل
 اكل واخر نعم يربى بلان والسال كتب بالي ايرى نتائج يوع
 انجيس اراستهم رجب عسالع كتب عراغه الواضع
 كلابعوا الربيع اعلا

N°1 bis.

انا اغتر العى وكبير جميع الصبايحية الوعدى من علونى فايرنى
 سليمان زعلمه ان هذا امنا اعيننا لاجبى الامتاع الصبايحية
 ابيد بلاه بالواجب عليت نتمح كلافه بلانه علامه فطنا انى
 امسالع عليت وعلى جميع المومنين كلانوا واوعينى

ووفد الله ، اميسو

الحمد لله وحده وكفى

N°1.

من حضرة القبطان لاغا المتولي بكامة امور العرب
الى جميع كبر اعرب السلام عليكم والرحمة والبركة
يليه نعلكم خير ان ثنا الله انه بموجب امر سعادة المعظم
الجنيرال الكبير من جلان جسيان امتاع الصبايحية -
المساعدين راء يمتنع لعندكم لاجل يكون هو الحاتم عليكم
لحدوث امر جديد وانتم تخبروا جماعة عرب بهذا لاجل
ان كل واحد منهم يعرب من جلان والسلام كتب بالجزاير
بتاريخ يوم الخميس اواسط شهر رجب ١٢٥٢ كتب
عن اذن الوضع طابعه الربيع اعلاء

N°1 bis.

انا اغة العرب وكبير جميع الصبايحية الى علي بن علوشة فايرني
سليمان نعلكم انه هذا امرنا اعطيناه للبيسال امتاع الصبايحية
السيد جلان بالواجب عليكم تسمع كلامه كله لانه حامل خطنا الشريف

السلام عليكم وعلى جميع امومنين الى كانوا واقفين

وغيره الله امين

N^o1 Louange à Dieu! en il Suffin!

De la part de sa Seigneurie, le Capitaine-Aga, chargé
de la notabilité des affaires arabes; à tous les Brands des
Aribs; Que le salut en la miséricorde de Dieu soient sur
vous. Je vous annoncerai, pour le bien, s'il plaît à Dieu, quel
vertu des ordres de sa Seigneurie, l'honorable Général en Chef,
(M. un tel), officier aux Spahis auxiliaires, va chef vous
pour prendre le commandement de votre tribu jusqu'à nouvel
ordre. Vous devez prévenir de cela la tribu des Aribs?
pour que chacun reconnaisse M. un tel, (pour son Chef);
Salut.

Coin à Alger, à la date du jeudi, vers le milieu de rejeb
1552, par ordre de celui qui a appointé son accord. Allah.
vous. Que Dieu le protège!

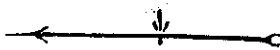
N° 1, bis.

Vous, Aga des Arabes en commandant le Corps
des Spahis, faisons savoir à Ali ben Allouchri, caïd des
Beni Seliman, que tels sont les ordres que nous avons
donnés à l'officier des Spahis, Monsieur un tel, en qu'on
conséquence (lui caïd) devra se conformer à tout ce que
lui dira (l'officier de Spahis) porteur de notre auguste
icrin.

Dalun sur vous (le caïd) en sur tous les vrais
Croyans qui seront présents.

Que Dieu le protège (l'Aga) !

Ainsi soit-il !

وصلى الله على سيدنا وعوكة ناخرو الله

2.

ينبت في ارضها ابيملا و محمد راعى المظالم وانعم بعلومه علم بغيره وان الحق على رعا الانبياء
 من غير بلهوان ومع من التصريح واحسان و اجمع وانتم يا عوا سفاقة را حوا وعفوا واصرا من عائل
 المذكور يدعون ولا تملوا في فلوذك وتلا سيره واشهر علماء من البيور القصور والاشجى وانجى كالمند لل١٧ ونبوا بيه
 والشيخ المذكور يبعثنا قبلنا من التثنية وانجيار والبعلا با من عا بتمس فرك فداية د تيار ص و
 لا ترفعنا اربا كلاب دار اجمع صفار وفضل من تلامه وشعره على انى اجمع بالفيض المذكور على ضرر شر واسر
 محو حلال وضع ملاذكى من البيع والفيض منير كينى وتلا غير الكتاب وال١٧ الى اربا شتم الله انه علم رمضان
 على ما تبه البقي الى الله عوانى حسان رحلمه الله الله به را مير امين

محمدروله اعطاه الله مولد البقي البيور مولد حمان
 كلمته كلامه بؤنور عليه يوا من بيور سر اضر عهد انجار
 الله به را مير

الحمد لله وحده

و صلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم

شهد لدينا من الضيف اليماني ومحمد بن اعمر السفلاوي وانهم
يعلمون علم يفيران المكرم علي بن علال اتباع من ورثة من محمد بلهوان
وهم من احمد وعمر احسان واهم وانهم باعوا صبغة واحدة وعفا
واحد من حامل الكتاب المذكور ما على ملكهما في علوده وتلاميذ
احوزهما من البور والمعهور والشجر والحجر كل ذلك لا يتوا
ميه البيع من المبتنع المذكور بيضا بتلا سالما من الثنيا والخياري
والمبطلات باسرها بثمن قدره مائة دينار صرف كل دينار
تسعة اربلات دراهيم صغار و فبصوهم تماما وشهدا على
افرارهم بالفبض المذكور على بن حمدوش واحمد بن والي ومحمد
بن حسان وفع ما ذكر من البيع والفبض بسنين كثيرة وتاخ
الكتب والاداء الى اوائل شهر الله المحظم رمضان ١٢٣٣
كاتبه البفيري الى الله عبد الرحمان بن طلحة لطيف الله به امين اب

الحمد لله الخط اعلاه هو البفيري السيد عبد الرحمان بن
طلحة كاجا في ثبوتة وعليه يوافق عبد ربه احمد بن محمد
البحري لطيف الله به امين

N.º 2.

Louange à Dieu !

Que Dieu répande ses faveurs sur notre Seigneur Mohamed,
sur sa famille et ses compagnons, en qu'il leur accorde le salut

Il a été attesté, par devant nous, Si el Oef el Smelali en
Mohamed el Sekelaoui, qu'il est parfaitement connu que l'honorable
Ali ben Allal a acheté aux Héritiers de Si Mohamed Boualouag,
qui sont Si Hamen Amar Hassien, en leur mère, lesquels ont
rendu en une seule fois, et par un seul acte au porteur de l'écrit susdit,
la totalité de leurs biens, situés à Alouda. Etamedil en entre les deux
(localités) tant ce qui est en friche que cultivé, plants d'arbres ou cou-
verts de pierres, tout cela est rendu définitivement à l'acheteur susdit,
par un acte (de vente) complet, sans retour aucun, en sans qu'il
soit possible de l'annuler, moyennant un prix de 100 Dinars, au
change de neuf réaux drabsam deux (Nouze sous) le dinar (Les

rendeurs ont reçu le montant complet (de la rente); en ont témoigné
de leur déclaration et de l'argent qu'ils ont reçu, Ali ben Hamad
Douch, Hamad ben Ouati et Moosamed ben Massaim. La
rente en question et le reçu de l'argent ont eu lieu depuis longues
années. En dernier lieu cet écrivain n'a été dressé que vers le
commencement du mois divin de Ramadan, l'illustré, en
l'année 1233.

A l'écrivain ledit acte, le pauvre devant son Dieu, Abderraman
ben Calaa. Que Dieu le favorise

Louange à Dieu! L'écrivain ci-dessus est du Sadr el
sidd Abderraman ben Calaa. Il a été homologué pour
son authenticité par le serviteur de son Dieu, Hamad
ben Moosamed el Babari. Que Dieu le favorise!
Ainsi soit-il!

حلو به

براند ۰ ۱۷۰۰

احمر التراد اخزمی روج برسان

انغی ابر

۰ ۲۸۰۰ غمرا نفع اخزمی شسته برسان

معصوم

۰ ۲۵۰۰ سه مخره اچیلدا و اخزمی ثلاثه برسان لکلی و اخر ثانیه برانگ و نعبه —

اوداد شقبل

۱ ۸۷۰۰ علی بود شیشه اخزمی اثنین و عس برسان لکلی و اخر ثانیه برانگ و نعبه

غنیان

۰ ۵۱۰۰ اخمسیب اخزمی سسته برسان لکلی و اخر ثانیه برانگ و نعبه

۳۵۹۰۰

اقر لند مغز و اجمیع شیوخ و طی بنف خلیل و بنف و اس غنیه بلان

ثلاثه مایته برانگ و سبعة و ضمیر علی ارقازیه بیتای شمرانسه

اجمع صبی بعرا مافت مند یومین ۱۲۵۰۰

جراتک حلویہ

۱۷ . احمد المراد اخذ حف زوج جرساں

الضرابہ

۲۸ ۵۰ . محمد الفنع اخذ حف تسعة جرساں

معصوم

سے محمد بن الجیلانی اخذ حف ثلاثہ

۲۵ ۵۰ . جرساں کلل واحد ثمانیہ جراتک و نصب

اولاد شنبیل

علی بو دشیشنه اخذ حف اثنین و عشرین

۱۸۷ . جارس کلل واحد ثمانیہ جراتک و نصب

غیلانی

الحسین اخذ حف سنہ جرساں کلل واحد

ثمانیہ جراتک و نصب ۵۱ .

۳۵۹ . الحمد لله حضروا جمیع شیوخ وطن

بنی خلیل و فیضوا من عندی سے جلاں ثلاثہ مایہ جراتک

و تسعة و خمسين حف الغازیة بتاريخ شهر الله

المعظم صفر بعد ما مضت منه یومین ۱۲۵۳

Salouya.

Hamad el Merad a pris les parts pour trois

cavaliers _____ ^{f. c.} 17. 00.

Keraba.

Mohamed el Kinaï a pris les parts pour neuf

cavaliers _____ 28. 50.

Massouma.

Si Mohamed ben Djilani a pris les parts pour

trois cavaliers à raison de 8.^f 50 pour chacun _____ 25. 50.

Ouled Chebel.

Ali Boucheba a pris les parts pour vingt

deux cavaliers, à raison de 8.^f 50 par cavalier _____ 178. 00.

Kilau.

El Hassin a pris les parts de six cavaliers _____

à raison de 8 ^f 50 ^c par cavalier	<i>repons.</i>	51. 00.
		359. 00.

Louange à Dieu!

Tous les Scheiks de la Tribu des Beni-Kretil,
 étant réunis, ont reçu de M. un tel, Trois cent cin-
 quante neuf francs provenant de ruzia, à la date du
 mois divin de Ramadan, l'illustré, en le deuxième
 jour Année 1253.

حجة الله تعالى بمنه وكرامه دفاع ذاك المعظم المختص السيد
 بن يوسف السلام عليك ورحمة الله تعالى وبركاته ونسبته
 ورضونه وكريم أنت وكريم احوالك وبعد عفو بلقين كنتا بركي
 عفرانك ومطهنته وذاك على سببة نكاح امرأة الجواب انتم للبر
 اذا كانت صغيرة ولها ابوها هو الذي يزوجه او ان كانت
 بنتها تتزوج الا بشتر ولو كما بد من طاعة الفاضل عليه
 فيها هو الذي يكرهها ذالك وان كانت كبيرة لها ان تزوج
 من اجنبية فالجواب عليه ان تزوج من اجنبية او يزوجه من
 اجنبية بغيره وان دوام منه لها ان تزوج من اجنبية او يزوجه من
 اجنبية وايضا امرأة اذا كانت مطهرة لطلاق ثابته في تزوجها
 من غير طهارة اقرارها ودخل بها زوجها بلا يفسخ نكاحها
 على المعتد وان سلع عليه كما تب من العبد الا بغيره كما ان الزوجه
 ومقتد الله بغيره وايضا الكافي صلواته عنده اهل الجوز انك نفع
 في نكاح شريكين ولكن في سوسو باب رجوع نكاح الجوز سرفوه السواق
 يرجع امرء الى اوطايد دفاع انفايد وهو نكاح اهل الجوز كما في وانما
 ان الرجل انكح سرفوه فغير انفايد الذي سرفوه وانفايد طعم كما في
 الخطبية ثم طهره والمرافق وضع الحاج الزواج وانما من شر كساء
 فخطبة طهره وعد وانما وبقتله بشفاعة ونكاح الجوز ذالك الرجل
 المسرف ونكاح بيهن عند نكاحه وبنات عند بغيره ونكاح من بنات
 وانما الخطبية من نكاحه اهل اللغاية من بنات نكاحه وانما نكاحه
 انما بغيره من نكاحه والمرافق وكما في ذالك على نكاح

Nº 4.

حضرة الله تعالى بحسنه وكرامه مقام ذات المعظم المحترم
 السيد بن يوسف السلام عليك ورحمة الله تعالى وبركاته وتحياته و—
 رضوانه وكريم انت وكريم احوالك وبعد فقد بلغني كتابك —
 عنك و جهته و ذلك على سببه تكلم امرأت الجواب الأول
 المرأة اذا كانت صغيرة ولها ابوها هو الذي يزوجها وان كانت بيضة
 لا تزوج الا بشروط ولا بد من حضرة الفاضل او علمه فيها هو الذي
 ينظر لها في ذلك وان كانت كبيرة لها ان تزوج ممن احبته
 بالجواب عليها ان توكل من اقربها ويزوجها ممن احبته —
 يعني ان ابوا من اهل ان توكل رجل اجناب ويزوجها ممن —
 احبته وايضا المرأة اذا كانت مطلقة طالفة ثابت ثم —
 تزوجت من غير حضرة اقربها ودخل بها زوجها ابل
 بيمين نكاحها على المعتد والسلام عليك كاتب من عند الفاضل
 سي سليمان الزروق رحمه الله به

وايضا الفاضل هل له حرمة عند اهل الخبز اولاً نعم انما شرعيين في
 رطلي في مؤسوس واية رجل في تلك الحوش سرفوا السراف ورجع امره
 الى الفايذ وقام الفايذ وصنك اهل الحوش كاجه والحانة ان الرجل الذي
 سرفوا تيسر ليدان الذي سرفوه والفايد عم لاجل الخطية ثم —
 ظهروا السرف وقام طامع الزوام واقدم من شركاي خطية —
 شك ظلمها وصدوانا و بضم له بطافة ولم يرجع للحف و
 ذلك الرجل المسرف لم يبد عند شركاي بات عندهم
 وكسر حرما و اخذ الخطية من شركاي هل للفاضل حرمة ا
 مردوها وان كان محرمة لنا يفعل ما شاء والسلام ولاجل —
 ذلك علمتكم ب

Que Dieu protège par sa bonté et sa munificence la personne élevée de l'honorable et distingué le Sid ben Youssef! Que le salut, la miséricorde, la bénédiction, la bienveillance et la faveur de Dieu Très-Haut soient sur vous! Comment êtes-vous, ainsi que votre santé?

Je vous ferai donc savoir que votre lettre m'est parvenue; je l'ai lue et comprise: elle a trait au mariage; Voici ma réponse à la première question. Si la femme est jeune et placée sous l'autorité paternelle, c'est le Père qui la marie; si elle est orpheline, elle ne peut pas se marier sans le conseil et sous la présence du Cadi qui doit la guider et la surveiller dans cette circonstance. La femme déjà grande (majeure) peut se marier à qui bon lui semble; mais il est convenable qu'elle soit assistée d'un procureur pris parmi ses proches parents, qui doit lui faire épouser la personne qui lui convient, ou autrement il lui est permis de prendre un étranger pour fondé de pouvoirs, qui la marie selon sa volonté. Si la femme est bien et dûment divorcée, elle peut convoler à d'autres noces sans l'autorisation de ses parents. Enfin, un mariage ne peut

être rompu dès qu'il y a eu co-habitation pendant un certain temps. Salut. Ecriv de la part du Caid Si Selim ben Ezzarouk. Que Dieu le garde par sa bonté!

(A mon tour j'adresserai) aussi (une question.) Le Caid doit-il jouir de quelque considération aux yeux des employés du Gouvernement. Oui ou non? Dans le dernier cas, très-bien. J'ai deux associés dans la tribu de Beni-Mouça: leur père qui reste dans le même couch, ayant été volé, a porté son affaire devant le Caid. Celui-ci s'est emparé des gens de la Soume et les a imposés à cause de l'homme qui a été volé. Quoique le Caid connut les voleurs, et qu'il les eut découverts il a fait l'aveugle pour exiger une amende. Le Caid a, de plus, imposé injustement mes associés, en pure vengeance. De lui ai envoyé des explications, mais il n'est revenu à aucun sentiment de justice. Cependant l'homme volé n'habite pas avec mes associés, mais bien avec d'autres individus. Le Caid a porté atteinte à ma considération en imposant une amende à mes associés. Si j'ai droit à quelques égards, il ne faut pas en manquer envers mes amis; mais s'il est possible de s'en dispenser, cet homme fera ce qu'il voudra. Salut. Ne vous avertis de ces faits.

الحمد لله وحده وكفى بجاهله وكيفا

الى حضرة المعظم السيد يوسف براهيم
قلية كرامة السلام عليك ورحمة
الله تعالى وبراكاته وتحياته ورضوانه
ليس التمتع عننا فخر بخير من الله وعافية
اما بعد الاضراء اعلمتنا به وهو
غير ان شاء الله على نشار المدة التي
ارسلت لنا عليها اسمها مسعود
وهي انارسلناها لك مع رجل اسمه
الطاهر بن شليو وهو وكيل ومصروف
عليها في غيرها وشرها وانت تكن
عليك سلك الحرف والشرعية وماذا
عاضدا اليك والسلام عليك كتب عراق
السيد الحاج محمد الخراعي فايد وخرنق مرسى

N:5.

الحمد لله وحده ربي باهله وكيله

الى حضرة المعظم السيد يوسف بن احمد خليفة
الاخوة السلام عليك ورحمة الله تعالى وبركاته و
تحياته ورضوانه لين تسالتم عنا ونحن بخير من
الله وعايهه اما بعد الامر الذي علمتنا به فهو
خير ان ثنا الله على فتان المرأة التي ارسلت لنا عليها
اسمها صعودة وها ان ارسلناها لك مع رجل اسمه
الطاهر بن شلبي وهو وكيل و صرف عليها بي
خيرها وشرعها وانت نظر عليك سنطان الحف
والشريعة وهذا ثنا منك والسلام عليك
كتبت ان اذن السيد الحاج محمد الدراع فايد وطن
بني موسى

N. 5.

Louange à Dieu seul ! Il suffit à celui qui met
sa confiance en lui.

à sa seigneurie l'honorable Youssef ben Hamed ,
Khalifa de l'aga. Que le salut, la miséricorde, la
bénédition, les grâces et les faveurs du Très-Haut soient
sur vous.

Si vous daignez vous intéresser à nous (nous vous
répondrons) que, grâce à Dieu, nous sommes en bien
en en santé. Pour ce qui est de l'affaire dont vous
m'avez instruit, elle sera pour le mieux, s'il plaît
à Dieu. Il s'agit d'une femme appelée Weffaouda
que vous nous avez adressée. Nous vous la renvoyons,
accompagnée d'un homme appelé Cabao ben Ouelabi,
son procureur, qui prendra ses intérêts et lui fera

rendre justice. Du reste ceci vous regarde. Vous êtes
le maître du droit et de la justice. Voilà ce qu'il y a de nous
à vous. Daluk sur vous. Écrit de la part de Djid el Sadj
Mohamed Eddraha, caïd de la tribu des Beni-Moafra.

المركبة وحده من سعاية إلى العظم
الأرجع إلا نفع السيد اغة العرب إلى
الفايد حرس طاورن فايد المساحل
السلام عليكم والمرحة والبركة
بيده نعلك خير لثاء لئله لئمر
ينكتب خمسة وعشر وجراس في
الساحل وياخذون سبعة وعشرون
اجرائك في الشهر كيف زمار المساف
ونشنتهين ايضاً ربعة اشياخ وابد
في حوشين عمار وواحد في الكسرة
وواحد في باب حسن وخواوة لثاء اشياخ
مع شيخ الزكا كنه والحاوية الزيد كبا كتبهم
يكونوا اختارهم وانتم جمعوا حالا جميع ناس
الساحل الذين عندهم الخيل والحاوية يشتمهم
الوسيان الذين في غرسله عند حرم وهو يكتب الزيد
عندهم الحا حل امتاع البايك والخيل الجياد والذير كاترا
يكتيبين قبل غيرهم راها الحضر المالك بار الا حوشين
فقدوا الناس المواقفين اكثر ان يتوزر اشياخ والحل
كتب عراة الواضع ما بعد الرقيب اعلاه

الحمد لله وحده

من سعادة العظم الامير الانفع السيد اغة الصرب
الى الفايده احمد بن صاون فايد الساحل السلام
عليكم والرحمة والبركة يليه نعلكم خير
ان نشا الله لازم ينكتب خمسة وعشرون جارس
في الساحل وياخذوا سبعة وعشرون مرائك
في الشهر كيف زمان السابف وتنتهي
ايضا اربعة اشياخ واحد في حوش بن عمار
واحد في الكسرية واحد في بابا حسن وهو لادى
الاشياخ مع شيخ الدكانه والصباحه الذي
نحب نكتبهم يكونوا تحت امرى وانتم تجعوا
حالا جميع ناس الساحل الذين عندهم الخيل
والكاحل وبنوهم العسيان الذي رانى
نرسل لحدكم وهو يكتب الذي عندهم
الكاحل متاع البايك والخيل الجياد والذين
كانوا مكتوبين قبل غيرهم وايضا تحضروا
له حبار الحواش باش يقدموا له الناس
الموافقين احتر يكونوا شيوخ والسلام
كتب عن اذن الواضع طابعه الربيع

N° 6. Louange à Dieu seul !

De la part de sa seigneurie, l'honorable, l'indispensable
le Siid Aga des Arabes, au Caïd Hamed Ben Saoum, caïd
du Sabel, que le salut, la miséricorde et la bénédiction
viennent sur vous. Je vous avertis, dans une vue de
bien, s'il plaît à Dieu ! qu'il faut inscrire 25 cavaliers
dans le Sabel, qui toucheront 27^{fr} par mois, comme
par le passé. Je veux également quatre Scheiks :
l'un à Aouch ben Oumav, un à Kseria, et un autre
à Baba Hassan, qui, avec celui de Dekakena en
les Spabis dont je veux l'inscription, seront sous
mes ordres. Vous réunirez promptement tous les gens
du Sabel qui possèdent des chevaux en des Suidis,
ils seront inspectés par l'officier que je vous envoie !

Il dressera un contrôle de ceux qui ont des fusils du Gouvernement et de bons chevaux ainsi que de ceux qui étoient précédemment inscrits. Nous lui présenterons également les grands des Femmes pour qu'il puisse voir les gens les plus aptes à être nommés Scheïks.

Dalun. Soit par ordre de celui qui a apposé son Cachet illustre ci-dessous.

للمدلله حضرة الامام شمس الدين والعلامة المنقذ من ريبها
الجزاير العممية بالله تعالى امام الشيخ الفاضل محمد
التاريخ ايدى الله الواضع طاب بعد الزفير اعلام الام
عزه وعلاء السيد علي بن شهر وامتنع هذا على
نعمه انه وكل السيد عبد الله الشامي فصرين
عنه في طراجه سنة التاريخ الده فدره
بذ كرممة وسبعون بلا بوجه عرب وباريهال
ثلاثة ريال دراهم سفار وعلى ما يعرض له في الكلام
ذلك من مضممة عظمة وسائر وصول المعام توطيلا
تاما افام مقام نجسه وعلامه من شمس راجيل فقول
ذلك منه شمس عليه بذلك وهو بالحالة في الجزاير شرعا
وعرفه بتاريخ

الحمد لله

حضر الذي شهيد به والحكمة الحنعية من
بلاد الجزائر الحميا بالله تعالى امام الشيخ -
الفاضل في التاريخ ايده الله الواضع طابعه -
الربيع اعلاه دام عزه وعلاه السيد علي به
شهر و اشهدهما على نفسه انه وكل السيد
عبد الله الشامي ينوب عنه في كرايته
سنة التاريخ الذي قدره بذكر خمسة و
سبعون ريال بوجوه و كل ريال ثلاثة ريال
دراهم سفار وعلى ما يعرض له في ذلك من
مخضبة محكمة وسائر حصول الخصام -
توكيلا تاما فاما مقام نفسه و بعد الامر -
شخصه راجيل قبول ذلك منه شهيد -
عليه بذلك وهو بالحالة في الجايز شرعا
وعرجه بتاريخ

Louange à Dieu!

En comparu, en présence de des deux témoins au tribunal Danafi de la ville d'Alger, la protégée du Cris-Haut, par devant le cheikh, Cadi actuel, que Dieu le fortifie! qui a apposé son auguste cachet ci-dessous. Que sa gloire et son élévation soient éternelles! Le sieur Ali, dûment reconnu, et les a appelés (ces deux témoins) à témoigner sur sa personne, qu'il a dûment fondé de pouvoirs le sieur Abdallah, le Syrien, pour le représenter dans la perception du loyer de son jardin pour la présente année, pour la quotité d'après sa déclaration est de 75 réaux boujdoux, chaque réal valant 3 pataques obiques, et en tout ce qui se présentera relativement

à cela, procès, appels judiciaires ou généralement
toute espèce de contestations : il le met, par ces
présentes au lieu en place de sa personne, espé-
rant de sa part qu'il voudra bien y consentir. Il
a témoigné sur lui à ces effets etant dans une
situation légalement requise, et il lui en a donné
connaissance, à la date &c^{ra}.

N. 8.

راجع له وصدك حب الابرار بالهدى
 وانا الصالح قبلها
 فانك الملك كما شئت في له
 على ما اجاد من نعمها

لبيد بربيعة الشاعر رضي الله عنه وهو لبيد
 بن ربيعة بن مالك بن جهمي بن كلاب تغدع بيعة وهو جد
 بني كلاب على النبي واسلموا ورجعوا الى بلادهم
 ولم يقل بعد الا سلام شعرا ثم ندع الكوفة من مصر
 ونزوه ورجع بنوه الى ابياد به اعرابا مفاع بيبيد
 الى امانات فيهما جد من في حجر ابيات جعفر بن كلاب
 وكان في وفاته ليلة نزل معكروبة التخييلة
 فصاكنة الحسن بن علي ويقال بل خاتنت بقدر
 ذلك وصدوا ابرصا به في سبع وثمانين سنة

الحمد لله وحده

ذهب اليد صديرا بظلام
واتا الصبح مفيلا بضياء
بالذي الملك لا شريك له الحمد
على ما اباد نعيا

ليبيد بن ربيعة الشاعر رضي الله عنه وهو ليبيد بن -
ربيعة بن مالك بن جعفر بن كلاب تقدم ليبيد بن
و بعد بنو كلاب على النبي واسلموا و رجعوا الى بلادهم
و لم يقل بعد الاسلام ثنصرا ثم قدم الكوفة هو و بنوه
و رجع بنو الى البادية اعرابا فقام ليبيد الى اقامات
فيها جدمين بن صحرا بن جعفر بن كلاب و كانت
و جات له ليلة نزل معاوية النخيلة لصاحبة الحسن
بن علي و يقال بل كانت بعد ذلك وهو ابن
وايه و سببه و خمسين سنة

Prière chantée pendant la nuit par les
Moussins en l'honneur de l'Empereur de Maroc.
Louange à Dieu!

La nuit s'en va, entraînant avec elle les ténèbres
Le jour vient ramenant la lumière,
Louange à celui qui est le plus excellent roi.
Pour les bienfaits qu'il repand.

Le Bid ben Rabia, le poète chéri de Dieu,
était un Le Bid ben Rabia ben Malek ben
Safaw ben Kelab. Accompagné des Beni-Kelab
il alla visiter le Prophète en se convertir à l'Is-
lamisme. Ils retournerent ensuite dans leur
pays; Depuis il (Le Bid) ne fit plus aucune

poésie. Il s'en alla ensuite dans le pays de
Coufa avec ses enfans, mais ces derniers re-
tournerent au désert. Le Bid resta (à Coufa)
jusqu'à sa mort. Il fut enseveli dans le pays
des Beni-Ojafav-beni-Kelab.

Ce fut le jour que Maouia vint à Hekrila
pour faire la paix avec Hassan-ben-Ali, quoique
plusieurs prétendent qu'il mourut après cette
époque. Il était âgé de 157 ans.

N:9.

ان يمشي نجر السبل عن غير بائيس فيه امر الة في عنفها
 سبع حنانون في بنها ورجلها من الاسورة والخللا خيل
 ليجسنة ورجل اصبع فانت فيه جوهره ثمنه وعندي
 شهوات ابوت مملها امالا ولوح ليد مظهر
 اسمك اللهم الله حمير اناتاجه
 نت في يشجر بعثت ما يرانا الا يوسج
 ابدا علينا ابعثت لا زنة بمركس
 روفلتا تين بمركس طير علم تجر ابعثت
 ما من رجب علم تجر ابعثت بمركس
 رجب علم تجر ابعثت بمركس علم
 نتبع به واقتللت بمركس علم
 منذ وهو امر الة ابست حليما من طير فالا
 مانت الاميتية

قال ابن هشتم حجر السيل عن قبر باليمن فيه امرأة
في عنقها سبع مخائف من دّر ورجلها من
الاسورة والخلا خيل وليج سبعة ورجلها من
فيه جوهرة مثنئة وعنقها راسها تابوت مملوءا مالا
ولوح فيه مكتوب باسمك اللهم اله هيرانا تاجة
بنف ذي تنعير بيحنت هيرانا الي يوسف يوسف
با بطا علينا بيحنت لازتي به ومن ورف لتائيني
به من طحين بلم تجره بيحنت به من ذهب
بلم تجره بيحنت به من تحرى بلم تجره بامرت
به بطن بلم اتبع به بافتلجت من سبع بي
بليرحمني وهن امرأة ليست حلياً من حلي
فلا ماتت الا ميتتي

N° 3.

Ben Achem a dit que dans l'Ajemen un homme
avait mis à découvert un tombeau où était une femme.
Elle avait au cou un collier de sept rangs de perles
à chaque main sept bracelets et à chaque pied sept
ornemens de jambes, elle avait à chacun des doigts
une bague montée en pierres précieuses. Au dessus
de sa tête étaient une cassette remplie de richesses
et une tablette sur laquelle était écrit : En ton
nom, Dieu d'Hammar, moi je suis Baja, fille de
Chefer. J'ai envoyé notre majordome à Sousser,
mais il a tardé. J'ai envoyé alors ma servante
avec un boisseau de richesses pour qu'elle m'ap-
portât en échange un boisseau de farine. Comme
elle n'en trouvait pas je l'ai envoyée avec un

boisseau d'or. N'en trouvant pas une autre fois, je
l'ai renvoyée avec un boisseau de perles, et comme
elle n'en trouvait pas encore, j'ai ordonné que puis-
que toutes ces richesses étaient inutiles elles fussent
renfermées ici. Que quiconque entendra parler de
moi me prenne en pitié, et que si quelque femme
se pare de quelques-uns de mes ornemens qu'elle
ne meure pas d'autre mort que de la mienne.

N° 10.

اسرار الحكمة عند الله
 العمارة باروخ ميلجاد
 كالذات صبيحة معناه
 من ترك فلسفه
 بمنزلة الحمى اقل تركه الله
 والناس بمنزلة الجاهل من احب ان يتعلم
 يفوق على الحكمة ولا قطعا بحسه
 للنساء وكومر كات تعرفه على عذر
 كان الكرم له مركبا كان العفر
 له صاحب

N° 10.

واس الحكمة مخافة الله

العالم بارض ميلاده كالذهب في معدنه
من ترك نفسه بمنزلة العاقل تركه الله و

الناس بمنزلة الجاهل

من احب ان يفقي على الحكمة بلا تملك -

نفسه النساء

ممن لا تصرجه على خور

من كان الطمع له مركبا كان البعض له

صاحباً

N° 10.

La crainte de Dieu est un commencement
de sagesse.

Un savant dans sa patrie est comme de
l'or dans une mine.

Celui qui se croit savant est tenu par Dieu
en les Hommes pour un ignorant.

Celui qui veut augmenter en sagesse doit se
soustraire à l'empire des Femmes.

Prenez vos précautions contre celui que vous
ne connaissez pas.

Celui qui a pour monture l'espérance a pour
compagnon la misère.

N° 11.

و اوجھد بقدشتہ سے نفاذ الیہ بعد نفاذ عنک العالم عربی الجاہل الانبیاء
 باہلا و الجاہل لا یعرف العلم انہ لا کما عالمہ سے کتب سے بلوغ مرادہ کلمہ
 فسر و انجوائی نیبعلہ نقر شرابہ و اوجہ یقلعک حبطہ لیس فی اوجہ بہ سے
 یختم لہ لہ الجاہل عدو انفسہہ بکیفایکون حدیثہ
 یختم ~~لہ~~ لا تخرج النفس من الاملا حق تہ خلیہ الاجل من ملہ سراسر
 کب الجوز سے حراج عنہ املاہ فدع عنہ اجملہ

N° 11.

من او جهك بقدر منتفك

من نفل اليك بقدر نفل منك

العالم يعرف الجاهل لانه كان جاهلا والجاهل

لا يعرف العالم لانه لا كان عالما

من كتم سره بلغ مراده

كلما تفرس في البدان ينهك تفرس ابن ادم

يفلحك

حفظك لسرى اوجب به من حفظ غيرك له

الجاهل عدو لنفسه فكيف يكون صديقا لغيره

لا تخرج النفس من الامر حتى تدخل في الاجل

من مارس الامور ركب المحور

من جرى في عنان امله فد عثر في اجله

Celui qui vous flatte vous déteste.

Celui qui vous apporte quelque chose vous
emporte quelque chose

Le sage connaît l'ignorant parce qu'il a été lui
même dans l'ignorance; mais l'ignorant ne connaît
pas le savant parce qu'il n'a jamais été savant.

Celui qui cache son secret arrive au but qu'il
désire

N'importe ce que vous planterez dans un
jardin vous sera utile. Si vous plantez un homme
il vous déracinera (c'est-à-dire si vous élevez
quelqu'un en place il vous fera perdre la vôtre)

Il vaut mieux garder votre secret que de le
donner en garde à un autre.

L'ignorant est ennemi de lui-même; comment
pourrait-il être ami de quelqu'un.

L'homme ne perd pas l'espérance jusqu'au
dernier moment.

Celui qui entreprend les affaires se lance en
pleine mer.

Celui qui court en lâchant la bride à l'espérance
ne bronche pas jusqu'à la mort.

حول التجارب زيادة في العقل لو كانت الناس كلهم عقله
 خريف الدنيا الفساد يزيد كثيرا من المال الكسل وكثرة
 النوم بعده من الله ويورثه العجز الطلب التجار
 قبل الدار والرفيق قبل الصديق احسن اريد ان يحسن
 اليك استفتح لنفسك كما استفتح لغيرك اول
 الغضب جنونا واخرون دم، اذ كان المقدر يتم يا
 بالمر من بالكل مغلب هو له لعقله ملك العباد كانت
 الشهوة عدو عاقل لا خير من صديق جاهل انسى
 عن الشهوات غنى لا عقل كانته بيروة هرع
 كالنساء عن الحرام وحسن كحسن الخلق ولا غنى
 كالقنوع

طوب الخناب زيادة في العفل

لو كان الناس كلهم عقال خربت الدنيا
العسار يزيل كثيراً من المال
الكسل وكثرة النوم يبعدها من الله ويورثان
الفقر

اطلب الجار قبل الدار ورفيق قبل الطريف
احسن ان اردت ان يحسن اليك

استفيع لنفسك كما تستفيع لغيرك

اول الضضب جنون و اخره ندم

ان كان الكفدر يتم بالحرم باطل

من غلب هواه لعقله ملك

العبادة تهيب الشهوة

عدو عاقل اخير منه صديق جاهل

الكف عن الشهوات غنى

العفل بالتدبير ولا ورم كالكف عن الحرام و

لا حسن كحسن الخلف ولا غنى كالفنوع

N° 12.

Aucune longue expérience est une augmentation

de richesses

Si tous les hommes savaient, le monde serait désert

L'improbité détruit beaucoup de fortunes.

La paresse en beaucoup de sommeil éloigne

de Dieu et amène la pauvreté.

Informez-vous de votre voisin avant de prendre
une maison, et de votre compagnon de route avant

de vous mettre en chemin.

Blâmez vous avec autant de sévérité que vous
blâmez votre prochain.

La violence est le commencement de la colère,
le remords en est la fin.

Si vous manquez de puissance vos Efforts
seront vains

Celui dont les passions dominent la raison,
est perdu

La Religion tue les passions.

C'est être riche que de s'abstenir de desirs.

Aucune intelligence n'est comparable à la
prudence

Nulla sobriété ne vaut l'abstinence de ce qui
est défendu.

Aucune bonne action ne compense un bon naturel.

Aucune fortune ne vaut la sobriété.

الغفر أخير من الغنى المحرام والاعتناء من الخلف لسوء -
أخر من أخير من لسوء ناكله بالعزبة أشد الناس جهود
العلم لا يقع بعلمه انتباه لا يشبعان كماله علم
وكمال ما من تخلف بالأدب كجسع بالأزواج الجاهل يرضى
عن نفسه من كثر علامه زل الفنون من الفقيه
غنى العاقل المحروم أخير من الجاهل المرزوق أسمع
قل علم وأسكت وإسلم : العجلة تكون الندامة و
القنوات السلامة الناس أشر الناس بالغفلة لا يقع وكان
لا يجمع أملاح الرعية انفع من كثرة الجنود الصم
مفتاح العرج والعجلة مفتاح الندامة ليس ملوك
أخ ولا حسود راحته ولا كذب مؤثمة المعتكف
بغير دنيا يوجب (الندبة على نفسه

الجفر اخير من الضنى الحرام ولا كتنشابه من الظلم
 لسان اخر من اخير من لسان ناطق بالكذب
 اشتر الناس العلم لا ينفع علمه
 اثنتان لا يشبعان طالب علم و طالب مال
 شخص لا ادب كجسد لا روح
 الجاهل يرضى عن نفسه
 من شتر كلامه زراً

القنوع من الغليل غنى العاقل المحروم اخير من
 الجاهل المرزوف يسمع باعلم واسكت باسلم
 في العجلة تكون الندامة وفي التواني السلامة
 الناس اثنتان بالغ لا يكتفي و طالب لا يجد في اصلاح
 الرعية انفع من كثرة الجنود في الصبر مفتاح الفرج
 والعجلة مفتاح الندامة ليس ملوك اخ ولا لحسود راحة
 ولا لكذوب صروه في المحتدل بغير ذنب يوجب
 الذنب على نفسه

N° 13.

La pauvreté est préférable à des richesses illicites
ou à un lucre injuste.

La langue d'un muet est préférable à celle d'un
bavard qui ment.

Le pire des hommes est celui qui, étant savant,
ne profite pas de sa science.

Deux choses n'ont jamais de terme : la soif de la
science et celle des richesses.

Un homme sans instruction est comme un corps
sans âme.

L'ignorant se complait en lui-même.

Celui qui parle beaucoup se trompe.

C'est être riche que d'être content de peu.

Un savant dépourvu de biens est préférable.

a un ignorant riche.

Scoutez et apprenez; aidez vous et vous serez en paix.

La précipitation entraîne le repentir; la lenteur amène
la réussite!

(Dans le monde) il y a deux sortes d'hommes: celui
qui parvenu (à ce qu'il désire) n'est pas satisfait, et celui
qui, cherchant (ce qu'il désire) ne le trouve pas.

Un bon Gouvernement vaut mieux qu'une nombreuse armée.

La patience est la clé du contentement; la précipitation
est celle du repentir.

Les rois n'ont point d'amis, les envieux point de
repos; les menteurs point de crédit!

Celui qui se justifie (sans avoir été accusé) a dans
la conscience une faute!

كن على خطر من الكبرياء الهوتة ومن الاحتماء اذا
 ما زحتها ومن العداوة التي تمضيتها ومن العجايز
 اذا عاشرت ثلثة لا يتبعوه من ثلاثة شريف من
 هنيء وبار من باجر وكمير من جاهل اجهر الناس
 من ينظر العواقب ثلثة لا يعرفون الاله ثلثة هوام
 لا يعرفون الشجع الامتد الحري ولا يعرفون الحكيم الا
 عند الغضب ولا يعرفون الصديق الا عند الحاجة
 اليه من لا يعرفون الخير الا عند الحاجة اليه
 خير الاخوة من حذر اخوتهم من الشر وهذا هو
 الى الخير لا يكون الحكيم حكيم حتى يغلب جميع شعوره
 من يعزب يزد علمه من يومه يزد غلظا يعرف الاخ الا
 عند الحاجة اليه

كن على حذر من الكريم اذا هونته ومن لا حمف
اذا ما زحته ومن العاقل اذا غضبته ومن —
الباهر اذا عاشرته :::: ثلاثة لا يبعون من —
ثلاثة شريف من ذنن وبار من باجر و حكيم
من جاهل :::: اجتمع الناس من ينظر الصواب ::::
ثلاثة لا يعرجون الا بى ثلاثة مواضع لا يعرف
الشجاع الا عند الحرب ولا يعرف الحكيم الا
عند الغضب ولا يعرف الصديق الا عند
الحاجة اليه :::: من لا يعرف الخير من الشر
الحفه بالمهايم :::: خير الاخوان من حذر —
اخوته من الشر وهداهم الى الخير نبي
لا يكون الحكيم حكيما حتى تغلب جميع —
شهواته :::: من يجرب يزد علما من يوم

يزد غلطا

لا يعرف الا عند الحاجة اليه

16 Mettez-vous en garde contre un homme d'honneur que vous aurez méprisé, un fou avec lequel vous aurez joué, un sage que vous aurez offensé (ivité) et contre un malhonnête homme avec lequel vous vous serez lié d'amitié.

Crois (hommes) ne retirent aucune utilité de trois autres : l'homme honorable de l'homme vil, l'homme de bien du fripon, le sage du fou.

L'homme le plus sage est celui qui considère la fin.

Crois choses ne se reconnaissent que dans trois situations : On ne connaît le brave que dans le combat, le sage dans la colère, et l'ami dans la nécessité.

Celui qui ne distingue pas le bien du mal peut être mis au rang des bêtes.

Le meilleur des amis est celui qui engage à se
garder du mal et dirige vers le bien

Le sage n'est sage qu'autant qu'il a vaincu toutes
ses passions

L'homme expérimenté augmente son savoir, l'homme
trop confiant augmente son erreur.

On ne connaît un ami que dans l'adversité.

اخر من عاقل اخير من جاهل نا طف :: اذا تكلمت
 كلمة ملكتك و اذا لم تتكلم بها ملكتها :: لولا جهل
 الجاهل لم يعرف البيب العاقل :: اصعب على
 الانسان معرفة نفسه :: الناس على دين ملوكهم ::
 من استحسن فبيجا يفد عمله :: حب الدنيا والمال
 راس كل خطيه :: الحيا يمنع الرزق :: خير -
 الصنادمة فلة الخلاب :: كلما جرى يد العبد -
 امواليه :: بستة خصال يعرف الاحف بالفضب
 من عمير شئ والكلام هي غير نفع والثقة هي كل احد
 وبدلة بغير موضع البدل و سواله عن ما يعنيه
 و يانه ما يعرف صد يفه من عدوه

N° 15.

Un sage m'en vaud mieux qu'un fou bavard.

Si vous prononcez une parole, elle vous domine, si vous ne la prononcez pas, vous en êtes le maître.

Si le fou ne faisait pas de folies on ne connaîtrait pas la prudence du sage.

La chose la plus difficile à l'homme est la connaissance de lui-même.

Les hommes suivent la religion de leurs Rois.

Celui qui préconise l'impureté s'y adonne.

L'amour du monde et des richesses est la source du péché.

La honte (de demander) empêche la libéralité.

Le vrai repentin se procure en commettant le moins de mal possible.

C'est ce qui est entre les mains de l'esclave
appartient à son maître.

Six qualités distinguent l'insensé : il se fâche sans
motif, parle sans nécessité, se fie à tout le monde ;
s'agite lorsqu'il ne devrait pas bouger, s'informe de
ce qui ne le regarde pas ; ne sait pas distinguer l'ami
de l'ennemi.

الرنيا جيبا وطلبوها كلاب الضيبي يسمو الفئوع وراعي
البقر الخضوع يملك الناس بها نيس مضمون الحال خذل الخلع
لا تعد نعبك من الناس ما ادع العضب غاليا عليه
افناع بما منعم الله له تكون غنما الورع شيرت اطلها الفنع
وظهرتها الراسه التي تبيض المزور ليس العفل الذي يحصل
يحفل الدهر وجمع وخلق يقع فيه

الدنيا حبيبة و طالبوها كلاب

الغنى هو الفئوع و رأس العفر الخضوع
يهلك الناس بحى خالتين عضول المال و

عضول الكلام

لا تحدر نفسك من الناس ما دام الغضب غلب
عليك

افناع بما قسم الله لك

تكن غنيا بين الزاير و فبصر المزور بين

الورع تشجرت اصلها الفنع و طمرتها الراحة

ليس العفل الذى يحتل الامر و بعد ذلك

يفزع بيه

Le monde est un cadavre recherché par des Chiens.

La richesse, c'est le contentement; mais l'abattement
est la source de la misère.

Les hommes se perdent de deux manières: par l'excès
des richesses et l'abus de la parole.

Ne vous mettez pas au rang des hommes,
tant que la colère vous domine.

Contentez-vous de la part que Dieu vous a
faite et vous serez riche.

Celui qui rend visite est à la merci de celui
qu'il visite.

La continence est un arbre dont la racine est
la satisfaction et dont les fruits sont la tranquillité.

N'est pas sage celui qui tombe dans le piège
qu'il a tendu.

كثرة القربى إلى الناس قلب السوء زرغنا تزج حبله مع أحب شيئا تم
ذمها. التواضع زيادة في الشرف وبه تتم النعمة العاشر وثلاثة
أشياء العفة والتدين والصبر عنه النوايب وحسن المعيشة
سلك بلل عدل كنه بلل ماء كما البده إذ هو سفيم لا يتفهم الكفاج
كذا العقل إذ أغلفه حب الدنيا كاتبعه المواعظ ولم يلا عمل سعده
بلل مكر

كثرة الضرب الى الناس تجلب السوء

زر غنا تنزد حبا

من احب شيئا اكثر ذكره

التواضع زيادة في الشرف وبه تتم النعمة

اكمال في ثلاثة اشياء العقه في الدين

الصبر عند النوايب وحسن المعيشة

سلطان بلا عدل كنهز بلا ما

كما البدن اذا هو سفيم لا ينفعه —

الطعام كذا العفل اذا خلفه حبه —

الدنيا لا تنفعه المواظ

عالم بلا عمل كسكاب بلا مطر

N. 17.

La trop grande fréquentation des hommes entraîne au mal.

Prenez peu souvent visite on vous désirera d'autant plus

La modestie rehausse la noblesse et complète la beauté.

La perfection est dans trois choses : la piété, la patience dans l'adversité et la prudence dans la vie.

Un prince sans justice est comme un fleuve sans can.

Comme il est inutile de donner de la nourriture à un corps malade, de même il est superflu de donner des conseils à un esprit captivé par l'amour du monde.

Un savant sans savoir Science est comme
un nuage sans pluie.

N° 18.

من دعواته حالات ايامه غنى بلا مستأجر ولا كفتيس بلا شريك
 وغيث بلا صبي كقنبريل بلا زينة تشديد بلا توبة كبيت بلا صنف
 امرأة بلا جوار كلعاب بلا صبي وواحد للعالم اخير من الحيوان كالحمار
 للجاهل (الكلام ميتة ولو كان في منازل الاضياء والحسرة من لو تدان اشغل
 الرضا من الاموات كمنع عن ربه وطلبه عن غيره من عدوه وحاسده كمنع
 كمنع عدو كمنع التبر من الاضياء من تعصم فيه كاتحاد اهل مكة
 تحت الهمزة وانه صليته

منه وضر اباه طالت ايامه
غنى بلا سخاوة كشتجر بلا ثمرة
فقير بلا صبر سفنديل بلا زيت
فتاب بلا توبة كبيت بلا سقف
امراة بلا حياء كطعام بلا ملح
اظالم ميت ولو كان في منازل الاحياء و
المحسن حي ولو كان انتقل في منازل -
الموتى

يوم واحد للعالم اخير من الحياة كلها للجاهل
عدوك و حاسدك لا تظهر لهم عروا تـ
لا تبزم الامر حتى تفكر فيه
لا تخاطب الا حيف ولا تخالطه بانه ما

N° 18.

Celui qui honore son père prolonge ses jours.

Un riche sans libéralité est comme un arbre
sans fruit.

Un pauvre sans patience est comme une lampe
sans huile.

Un jeune-Homme sans repentir est comme
une maison sans toit.

Le malheureux Homme est mort lors même qu'il est encore vivant;
mais l'honnête Homme vit encore après qu'il est
allé demeurer parmi les morts.

Un seul jour d'un homme instruit vaut
mieux que toute la vie d'un ignorant.

Ne faites pas connaître votre haine ni à
votre ennemi, ni à votre ennemi.

Ne vous engagez pas dans une affaire avant
de l'avoir pesée.

Ne parlez pas avec un insensé ou n'ayez
aucun commerce avec lui, car il ne rougit de
rien.

الشمس والرياح (الشمس والرياح في احوالهما بينهما من صفاتهما)
 يقرر ان يخرج الا نفس الشياخ ما نشته الرياح بالهبوب وعصفت جدا
 فكلان الا نفس اذا اشتدت هبوا الرياح في قيا بد اليه والتجديا
 من كل جانب وارتفع النفا وانشتر الحر فخلع (الشمس ثيابها وعلما
 على كتفها من شدة الحرارة او معناه من كان معه الانقاع وحسن
 الخلفة منار من حابعه ما يريها

الشمس والرياح

الشمس والرياح تتخاصما فيما بينهما من
 منها يفدر ان يجرد الانسان الثياب باشتد الرياح
 بالهبوب وعصبة جدا مكان الانسان اذا اشتدت
 هبوب الرياح ضمّ ثيابه اليه والتب بها من كل
 جانب وارتفع النهار واشتدّ الحرّ فخلع
 الانسان ثيابه وحملها على كتفه من شدة
 الحرّ

هذا معناة

من كان معه الا نضاع وحسن الخلف ينال
 من صاحبه ما يريد

Le Soleil en le Vent.

Le soleil en le vent disputèrent entre eux à qui des deux pourroit faire en sorte qu'un homme étoit des habits. Le Vent fit tous les efforts d'un impétueux ouragan; mais l'homme, à mesure qu'augmentoit la force du Vent, ramena sur lui ses vêtements en s'en enveloppa de tous côtés. Le jour venu en la chaleur ayant augmenté, l'homme se dépourvra de ses vêtements en les porta sur son épaule, parce qu'il avait trop chaud.

Cela signifie :

Quiconque est humble en d'un bon naturel,
obtient de son compagnon ce qu'il veut.

في كان يغافلان في فارورة ^{وغلب} الواحدة والآخر محرم من وقتها في بعض الاماكن
 بهما الى يراد غلب بعد بوقى سطح عال وجعل مسبقا يحتاجه
 ويصيح ويعتخر منظر يعيط الجراح بانقصر عليه واحتطبه لوقته
 هذا معناه ان كاذب انفس ان يعتخر بقوته :

في باب
 في باب اصابه الجلود بقر في جورة ماء تسيل وليس عندهم احد ياتعقوا على
 اكلهم جميع وقاموا وانعم يشربون الماء كله حتى يعلم الجلود -
 يا كلهم من ~~عقولهم~~ كثيرة ماشم بوا انبلقوا اكلهم وما تروا لم يجلوا
 الى الجلود

هذا معناه :
 من هو فليل رؤى بغيره كاجيب عمله

Le mot فارورة qui se trouve dans la
 fable des deux coqs voulant dire : pupille de
 l'œil ne peut guère se traduire qu'en sup-
 posant que les coqs en se battant cherchaient
 à se débiter les yeux.

Dans la même fable au lieu de ^{يعيبه}
 qui n'a pas de sens il faudrait lire ^{بصير}

ديكان

Nº 20.

ديكان يقاتلان في فارورة بجلب الواحد والاخر
مضى من وقتة بعد الامكان فاما الذي غلب
صدر جوف سطح عالي وجعل يسعف بجناحيه
ويصيح ويقتخر بنظرة يعيط الجوارح
بانفض عليه واختطبه لوقتة

هذا محناة

ان لا يجب الانسان ان يقتخر بقوته

ذياب

ذياب اصابوا جلود بفر في جورة ما تسيل وليس عندهم
احد بانفعوا على اكلهم جميع وتوامروا انهم يشربون
الما كله حتى يصلوا للجلود وياكلوهم بمن كثرة ما
شربوا انجلو اكلهم وماتوا ولم يصلوا الى الجلود

هذا محناة

من هو قليل الراي يعمل ما لا يجب عمله

Deux Coqs.

N° 20.

Deux coqs se battaient : l'un d'eux fut vainqueur ; l'autre se retira immédiatement dans quelque coin. Mais le coq qui avait remporté la victoire monta sur un roin élevé en commençant à agiter ses ailes, en chantant son triomphe. Un vautour le vit, fondit sur lui, et l'enleva aussitôt.

Cela signifie :

Il n'est pas convenable que l'homme se glorifie de son courage.

Les Loups.

Des loups mourans, dans un lin d'eau courante, des peaux de bœufs dont aucune n'était à leur portée. Comme ils avoient résolu unanimement de les manger, ils convinrent de boire toute l'eau pour pouvoit atteindre les peaux en les dévorant, mais leurs estomacs créverent de la quantité d'eau qu'ils avoient bue, et ils moururent sans être parvenus jusqu'à elles.

Cela signifie :

Celui qui a peu de jugement fait ce qu'il n'est pas convenable de faire.

حظرة ابراهيم الخليل الاعز الاكرم الاجل الامجد السيد محمد باقر
المحترم بعد سهو واداء فانكم بالتغييرات والسؤال عن عزير
الخاهر والثاني بينهما كنا مترقبين لا ستماع اخباركم الماررة
وبارك وقت و حلنا عزيرة تذكركم و حمدنا تعالى بسلا متكم
عرفتونا بوصول تذاكرنا السابعة ليدكم و خال زعيم و طكم
شرفنا و عرعتنا على حضرتكم عن اختنا رحم علينا بالتخاريس
واشترتم انه من حيث ان لم يرد على المكاتبه جلا باس يافع قد
وجدنا وانما نحن من ذورتنا هجنا على حضرتكم اردنا التحال الثابت
ومع ذلك ارجوكم عدم المواخذة بكثرة التنازير من رسلكم
يو ليسه على حضرة ابراهيم السيد بيطار و ارادكم لحضرتكم
عن العزيز اخينا وقد اعرضنا ما عليه و واطه منه برفقة الجواب
بجايه يعنى عن الحالت الشرع بعد ما لزم وهذا حصر رجله بشان
ع- نرجو عدم المواخذة

حضرة ابن الخالة الاعز الاكرم لاجل الامجد السيد
مصطفى المحترم بعد سعور اوقاتكم بالخيرات و
السؤال عن عزيز الخاطر والثاني بيننا كنا مترقبين
لاستماع اخباركم السارة ببارك وقت وصلنا
عزيزة تذكركم وحمدنا تعالى بسلك منكم عربونا
بوصول تداكرنا السابقة ليدكم وخط زكي -
جهكم شرحنا وعن عتبنا على حضرتكم عن اختصاركم
علينا بالتجارير وافترتم انه من حيث انه لم يي داعي
للمكاتبة بلا بس ياخي فد بهمنا وانما نحن من دور
تلهفنا على حضرتكم اردنا التماس التجارير ومع ذلك
ارجوكم عدم المواخذة بكثرة التجارير مرسلكم بوليسه
على حضرة ابن العمه السيد بيطار واراد لحضرتكم
عن الاعز ابن اخينا وفد اعرضناها عليه وواصله منه
برفقة الجواب كفاية يعني عن اطلت الشرح هذا ما لز
وهذا حرر عجلة بنشان ذلك نرجوا عدم المواخذة

N° 21. A Sa Seigneurie notre cousin le bien-aimé, très
généreux, très-distingué, très-glorieux, le Siid Mustapha

Que votre époque soit ou ne soit plus prospère. Nous
commencerons par nous informer de votre chère santé,
en puis (nous vous dirons) que nous avons été désireux
d'entendre de vos nouvelles agréables. Heureusement
votre chère lettre nous est arrivée, et nous avons
rendu grâces au Ciel Beau de votre conserva-
tion. Nous nous annonçons l'arrivée de notre
précédent billet entre vos mains. Nous avons
compris nos paroles et nos reproches adressés
à votre Seigneurie, sur ce que vous retranchiez
de votre correspondance vis-à-vis de nous et sur
ce que vous prétendez qu'il n'y a pas motif à
correspondance. Cela ne fait rien, nous avons
compris (vos raisons) mais la force (de notre
affection) nous entraîne vers vous, et nous

n'en avons pas moins voulu continuer notre
correspondance. Ainsi nous vous demandons
pardon pour nos nombreuses missives. La lettre
de change sur notre cousin Bilas est arrivée
à votre Seigneurie de la part de notre cher
frère. Déjà nous la lui (au Cousin) avions
présentée. Vous recevrez, à ce sujet de lui,
(du Cousin) une réponse satisfaisante incluse.
Il est inutile de vous en dire davantage. Ceci
a été écrit à la hâte. C'est pourquoi vous
nous excuserez

الجناب الاكرم الاخ الاعز الاجل الامجد السيد احسن
المحترم حفظ الله تعالى غيب هذا الكرام وبعث
الشرف والعيام لمشاورة جنابكم بكل خير و
رباهيا المحروض اولا السؤال عن كريم الخاطر
ثم قد مضى مدة ولم نظرننا من الجناب تحرير
يطمننا عن صحتكم معاه هذا ضد املنا بجنابكم
محصن يكون المانع خير بلاه بادرتنا برفمة
مجردا للاستبحاض عن رباهيه المزاج اللطيف
ثانيا لكي نرجوكم تاصروا بتصدير الكتاب
الواصل طيه صحبه جرحه امينه الى محروسة
البليدة طلب جوابا عليه وبها اتنا الا عن
فرب من جنابكم بوجودنا بوهران جنومل
مواصله اعلام صحتكم بها يقتضى من الخدم و
عدم المواخذة بتصديعنا خاطركم السريه و
تشريعنا بما يلزم والله تعالى يحفظكم

N° 22. A Sa Seigneurie très-distinguée, très-chérie, très-honorable, très-glorieuse, le Duc de Saxe, l'éminent. Que le Dieu très-bon le protège!

Après vous avoir présenté nos hommages et signalé notre désir ardent de voir votre Seigneurie en bien et en santé, la présente a d'abord pour objet de nous informer de votre chère personne, en (de nous plaindre) qu'il s'est écoulé un long espace de temps sans avoir vu aucune lettre de votre Seigneurie, qui nous tranquillisât sur votre santé: nous étions loin d'attendre cela de votre Seigneurie. Mais cependant à presumer que votre empêchement (à écrire) est pour le bien. Malgré cela nous nous empresseons d'écrire, parce que nous désirons parvenir à savoir si votre état est bon et agréable.

Nous vous prions ensuite de faire partir les lettres

à incluser par une occasion sûre à la bien garder
la ville de Belida, en de Demander réponse à leurs
Sujets; en pendant que nous sommes priés de votre
Seigneurie en nous trouvant à Oran nous pensons
que votre Correspondance nous donnera un avis de
votre Seigneurie pour ce qui lui sera nécessaire.
Nous voudrions bien nous excuser pour le dérangement
(causé) à votre honorable personne; et (nous vous
répétons) que vous nous ferez honneur (en nous
chargeant) de ce qui peut vous être nécessaire.
Que le Dieu très-bon vous garde.

الحمد لله المحض لا ينال الزاكي الا كمال الوالدين
 مولانا السيد احمد اعني كانه فمه امير السلام
 عليكم ورحمة الله وبركاته وكذا زيد بعد حمد الله
 بحمد الامام الخميني والتعافية وبعد ايدي في ان يد العالم
 جلاله انما لا عدل ورحمة عمه كما كتب الشيخ
 اهل بيته محمد الطيبان قد صار له جوانبه و
 العري ابلت عبد الله السيد محمد الطيبان قد صار
 له جوانبه و في ذال اليوم بعد صلاة الظهر
 وكذا لم يفور رحمة الله عليه جميع المسلمين
 وقلما الكائن من جعله الحمل والله تبارك وتعالى
 احيانا لنا حياة كريمة والسلام من التحية ووفقه
 الله كونه

الحمد لله المحترم الاجل الزاكي الاكمل ابو
 العباس مولانا السيد احمد اعزه الله بهمه امين
 السلام عليكم ورحمة الله وبركاته ولازايد بعد
 حمد الله تعالى لا الخيرو العافية وبعد ايديكم
 الله ان العالم الاجل

الكاتب الاعلى وحيد عصره كاتب النسخ
 الاجل سيدى محمد العربى ابا عبد الله السيد محمد
 الطيبال قد صار لعفو الله بي هذا اليوم بعد صلاة
 الظهر ولا زال لم يفبر رحمة الله عليه (و على)
 جميع المسلمين ومة الكائمه من مجلة الحمل
 والله تبارك وتعالى احياكم لنا حياة طيبة
 والسلام من الخديم وبقه الله بهمه

N° 23. Louange à Dieu¹.

À l'honorable, le très-glorieux, le pur, le
parfait Bon l'abba, notre maître Sidi Isamed,
que Dieu le chérisse par sa bonté; ainsi soit-il
que le salut, la miséricorde et la bénédiction
de Dieu soient sur vous en rien de plus. (à
desire) Après avoir loué le Dieu très-beau,
que le bien en la santé, en après (vous avoir sou-
haité également) que Dieu vous aide; (Vous
vous instruions) que le Dieu Mohamed Cobbal,
le saram, le très-glorieux, l'écivain, le très-juste
l'unique de son temps, écivain du très-glorieux
scheik Sidi Mohamed el arby abou Abdallah,
a obtenu le pardon de Dieu (en mort) aujourd'hui

après la prière du Oudou, et n'est pas encore
inhumé. Que Dieu répande sa miséricorde
sur lui et sur tous les Musulmans. Le peu
de papier (la brièveté du billet) vient de l'im-
pressionnement du porteur (à partir.)

Que Dieu (qu'il soit béni et élevé) vous
donne une heureuse vie.

Salut de la part du serviteur. Que Dieu
le protège!

والله يفتنا واياهم على خير بما ووا ان قد ركب الشبهه عنا
 بالسوا ان نحن على خير اسوا ما نجد له من اليه اشتم
 وكول البعير نطلب من الله تبرك وتعالى ان يفرحنا
 من وجهكم هو نعم المولا ونعم النصيب
 وسلام محمد وعليهم و ثم على حضرتكم
 السلام عليه وعليهم من لاذ بحكم وبسماحتكم من
 خلافة وعامة فتولو جمع فخاصها وكيب غيرها
 عنبرها السيد فلان وسلام على الفاروق وعلى
 المستمع وعلى خاتمة المسلمين اميرهم والسلام
 صلواتك على كل من كان الله مع امير

والله بيئتنا و اياكم على خير بجاه وان قدر
 الشعبية عنا بالسؤال فنحن على خير اسوا ما
 نجد من الم اشتكم و طول البعدكم نطلب
 من الله تبرك و تعالى ان لم يجر منا من وجهكم
 هو نعم الهولا و نعم النصير و سلام مجرد
 عليكم و ثم على حضرتكم العلية و على من
 لاذبكم و بسماحتكم من كاجة و عامة فتولى
 جمع ختامها و طيب غيرها السير بلان و
 سلام على الفاري و على المستمع و على كاجة
 المسلمين امين و السلام من الشيخ
 بلان كان الله مع امين

N.º 24.

Fragment de lettre.

Que Dieu nous accorde une bonne fin aux
uns et aux autres par sa volonté. Si vous vou-
lez bien vous informer de nous, nous sommes
très-bien, excepté que nous souffrons de votre
absence et de votre grand éloignement. Nous
demandons à Dieu, qu'il soit béni en élève, de
ne pas nous priver de la vue de votre visage.
Lui, (Dieu) le meilleur des maîtres et des
protecteurs.

Que le salut soit sur vous, sur votre
seigneurie élevée, en généralement sur tout
ce qui dépend de vous et de votre bienveillance.
Soit, (je le désire) que le muse et le

parfum d'ambre se répandent sur le sien un
tel. Salus sur le lecteur et l'auditeur, et sur
tous les Musulmans. Ainsi soit-il.

Salus de la part du Scheik un tel. Que
Dieu sois avec lui! ainsi-sois-il!

اولادك الذير تشتروا الضلالة بالهدى مما رجت تجارنتهم وما كافوا
 مهتدين مثلهم كمثل الفؤاستوفد نارا جلي افاضت ما حوله ذهب الله بنور
 وتركهم في ظلمات لا يبصرون مع بكم عيني مع لا يبصرون او كصيب من السماء
 ورعد وبرق يعلمون احبارهم ؟ اذا نفع من ادعوا الحق خذ الموت والله
 حبيب بالذكاويين يكاد ايسر في نظف ابصار نفع كلما اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ
 واذا الخلع عليه فامر اولو شاة الله لذهب بسهم مع وابصار مع ان الله على كل
 شئ شهيد

بوجه مع الله شئ ذلك اليوم ولغيره فخره و سرور و جزاء مع بما جسي و ا
 جنة نور في راتك عيني جيبها على اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ
 ويظنوا عليه ولدان محمدون اذا اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ اذ

اولادك الذين اشتروا الضلالة بالهدى بما رحبت
 تجارتهم وما كانوا مهتدين مثلهم كمثل الذي استوفد
 نارا بلما اضاء ما حوله ذهب الله بنورهم وتركهم
 في ضلمات لا يبصرون صم بكم عمى فهم لا يرجعون
 او كصيب من السماء رعد و برف يجعلون اصابهم
 في اذانهم من الصوعف جذر الموت والله محيط
 بالكاهن ينكاد البرق يخطب ابصارهم كلما
 اظلم مشوا فيه واذا اظلم عليهم قاموا ولو
 ثنا الله لذهب بسحهم و ابصارهم ان الله على كل
 شئ قدير

جوفهم الله نشر ذلك اليوم ولفيهم نضرة وسرورة
 وجزاهم بما صبروا حنة وحريرة متكين فيها على
 الارايك لا يرون فيها شمسا ولا زهرة و
 يطوب عليهم ولدان حسنة مخلدون اذا
 رايتهم حسبتهم لولو منتورا

Passages du Coran. 2e Série.

N° 25.

Malheur à ceux qui méprisent de l'exercer avec
 connaissance de cause; leur commerce ne leur profitera
 pas; ils sont dans une mauvaise voie. Semblable
 à celui qui voudrait exciter de la flamme en qui,
 après avoir illuminé tout autour de lui, Dieu lui
 enlèverait ses lumières et le laisserait dans les
 ténèbres: il ne verra pas. Les sourds, les muets,
 les aveugles ne seront pas convertis, en comme
 dans l'orage du ciel, accompagné de tonnerre et
 d'éclair ils mettent leurs doigts dans leurs
 oreilles par crainte de la tempête amenant la
 mort; mais Dieu enveloppera les Infidèles
 Et de même que la foudre éblouira leurs yeux

toutes les fois que Dieu les éclairera ils iront vers lui.
Comme aussi s'il répand les ténèbres sur eux, ils
seront arrêtés; car si Dieu veut il leur enlèvera
l'ouïe et la vue, parce que Dieu est puissant sur
toutes choses.

Chapitre du Temps.

Dieu leur enleva leur affliction. De ce jour il leur
donna la splendeur et la joie; il les récompensa
de leur patience par un jardin et des vêtements de
soie. Couchés dans ces jardins sous le feuillage
ils n'y sentent ni les ardeurs du soleil, ni le froid.
Il les a entourés d'enfants éternels qu'on prendrait
en les voyant pour des perles éparpillées.

Cable.

- 1re Pièce. Avis de la nomination d'un chef.
- 2e — id. — Acte de vente et homologation de la pièce.
- 3e — id. — Compte de répartition de parts de prises.
- 4e — id. — Consultation légale.
- 5e — id. — Lettre particulière.
- 6e — id. — Ordre d'inscrire des cavaliers au service.
- 7e — id. — Acte de procuration.
- 8e — id. — Prière chantée pendant la nuit par les Mousersins en l'honneur de l'empereur de Maroc. — Passage de la vic de Sebidi-le-Poète.
- 9e — id. — Histoire racontée par Aben Achem.
- 10e, 11e, 12e, 13e, 14e, 15e, 16e, 17e en 18e pièces, Proverbes.
- 19e Pièce. Le Soleil en le vent, Sable.
- 20e — id. — Les deux coqs. — Les loups, Sables.
- 21e, 22e — id. — Lettres d'amis.
- 23e — id. — Lettre de force part.
- 24e — id. — Lettre de compliment : Fragment.
- 25e — id. — Passages du Coran.

